

Warszawa, 12-08-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

IX.022.17.2022.ZK

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 9 sierpnia 2022 roku uprzejmie przedstawiam uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu współdziałania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją (projekt z dnia 25 lipca 2022 r., A461).

Projekt określa formy współpracy wybranych placówek dla nieletnich z Policją w związku z zagrożeniem bezpieczeństwa. Przesłanki i przykładowy katalog sytuacji umożliwiających dyrektorowi zwrócenie się o pomoc do Policji zostały określone w art. 357 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. Są to m.in. bunt, ucieczka, zbiorowe forsowanie zabezpieczenia placówki, zamach terrorystyczny, napaść na placówkę, pożar, katastrofa lub klęska żywiołowa.

Udzielenie pomocy przez Policję może polegać między innymi na: wprowadzeniu Policji na teren placówki, organizacji pościgu, zlokalizowaniu i ujęciu nieletnich i ich ewakuacji (art. 357 ust. 3 ustawy).

Projektowany akt wykonawczy zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 września 2001 r. w sprawie zakresu i trybu współdziałania zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa tych placówek (Dz. U. z 2001 Nr 112, poz. 1205). W porównaniu jednak do tego aktu prawnego, projekt osłabia gwarancje nieletniego poprzez wyeliminowanie prezesa sądu okręgowego (a więc podmiotu niezależnego od Policji, placówki i nadzorującego ją Ministerstwa Sprawiedliwości) z systemu informacji i podejmowania decyzji w zakresie planowanych i realizowanych działań.

1. W aktualnie obowiązującym rozporządzeniu z 18 września 2001 r. plan zabezpieczenia zakładu na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa, przedstawia się do zaopiniowania właściwemu komendantowi wojewódzkiemu Policji oraz akceptacji prezesa sądu okręgowego (§ 5 ust. 4). Aktualizacja planu również wymaga zgody prezesa sądu okręgowego (§ 5 ust. 5).

W projekcie rozporządzenia wskazano, że projekt planu zabezpieczenia opiniuje komendant wojewódzki Policji, a następnie dyrektor komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości wykonującej zadania z zakresu zarządzania kryzysowego (§ 8 ust. 1-5 projektu). Aktualizacja planu zabezpieczenia nie wymaga zgody prezesa sądu okręgowego (§ 9 projektu).

2. W obecnie obowiązującym rozporządzeniu w wypadku wezwania pomocy Policji dyrektor zakładu niezwłocznie informuje o tym właściwego prezesa sądu okręgowego (§ 6 ust. 2). W projekcie z kolei w zależności od sytuacji zawiadomiony zostaje:

- w razie stwierdzenia zagrożenia bezpieczeństwa placówki – komendant najbliższej jednostki Policji oraz komendant Policji i dyżurnego właściwej komendy powiatowej (miejskiej) Policji (§ 10 projektu);
- w razie zwrócenia się o udzielenie niezbędnej pomocy do komendanta najbliższej jednostki Policji - komendant Policji i dyżurnego właściwej komendy powiatowej (miejskiej) Policji oraz dyrektor komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości wykonującej zadania z zakresu zarządzania kryzysowego (§ 11 ust. 1 i 2 projektu).

3. W obecnie obowiązującym rozporządzeniu decyzję o wprowadzeniu sił Policji na teren zakładu podejmuje właściwy prezes sądu okręgowego (§ 7 ust. 1). W przypadku braku możliwości skontaktowania się z prezesem sądu okręgowego zastępczą decyzję w tym zakresie może wydać dyrektor zakładu w porozumieniu z komendantem powiatowym Policji. O podjętej w tym trybie decyzji dyrektor musi zawiadomić prezesa sądu okręgowego (§ 7 ust. 2).

W projekcie z kolei decyzję o wprowadzeniu na teren placówki sił Policji podejmuje dyrektor komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości wykonującej zadania z zakresu zarządzania kryzysowego w porozumieniu z komendantem Policji (informując dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości wykonującej zadania z zakresu nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad ośrodkami, zakładami i schroniskami) lub dyrektor w porozumieniu z komendantem Policji (w sytuacji, gdy nie jest możliwe skontaktowanie się z dyrektorem komórki organizacyjnej w MS; informując o podjętej decyzji dyrektorów komórek organizacyjnych w MS). [§ 12 projektu]

Uzasadnienie projektu nie wyjaśnia, dlaczego pominięto udział prezesa sądu okręgowego w wymienionych przypadkach. Zagadnienie to jest zaś istotne, zwłaszcza w sytuacji wyrażania zgody na wprowadzenie sił Policji na teren zakładu. W takim przypadku wzrasta bowiem ryzyko eskalacji napięcia i naruszenia praw wychowanków. Decyzję w tym zakresie powinien więc podjąć podmiot niezależny od Policji, placówki detencyjnej i organu bezpośrednio ją nadzorującego.

Rekomendowanym rozwiązaniem jest więc pozostawienie roli prezesa sądu okręgowego jaką przewiduje aktualnie obowiązujące rozporządzenie z dnia 18 września 2001 r. w sprawie zakresu i trybu współdziałania zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa tych placówek.

4. Przy pracach nad kształtem aktu wykonawczego do ustawy w niniejszym zakresie warto też zawrzeć zapis, że w przypadku wprowadzenia na teren placówki sił Policji, o każdej takiej sytuacji powinien być informowany sąd sprawujący nadzór nad placówką, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka. Umożliwi to powzięcie informacji o zaistniałym zdarzeniu obarczonym dużym ryzykiem naruszenia

praw wychowanków, monitorowanie sytuacji i skuteczną reakcją (w tym zbadanie sprawy na miejscu).

5. Analogicznie jak w przypadku współpracy między Policją, a placówką (§ 5 i 13 projektu) rozporządzenie powinno przewidywać konieczność opracowania sposobu łączności w takich sytuacjach z poszczególnymi instytucjami w celu efektywnego przekazywania informacji.

Warto w tym miejscu uwypuklić, że w ocenie Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) skuteczne procedury skargowe i kontrolne oraz możliwość wizytacji placówek detencyjnych dla nieletnich przez niezależny organ (w tym sędziego, Rzecznika Praw Dziecka i KMPT) stanowią podstawową gwarancję przed złym traktowaniem nieletnich [Dwudziesty Czwarty Raport Generalny CPT, CPT/Inf (2015) 1, par. 131 i 132].

Wyrażam nadzieję, że przedstawione uwagi zostaną uwzględnione w trakcie dalszych prac nad rozporządzeniem.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/